

MODALITĂȚI DE REZOLVARE A PROBLEMELOR DE COMPORTAMENT - I

Autor:

Prof. dr. Singureanu Nicoleta

Colegiul Economic "Hermes", sector 2, București

Disciplina pozitivă presupune:

- a formula și a transmite așteptări în raport cu comportamentul elevului;
- a se evita persistența în așteptări și dorințe de genul: „Vreau ca tu să...” li „Îmi place asta”; în acest caz, centrarea mesajului pe eul profesorului nu interferează cu respectul de sine al elevului; nu sunt acceptabile nici mesaje de genul: „Tu nu ești bun, de ce n-ai face mai degrabă...”, deoarece interferează cu respectul de sine al elevului;
- utilizarea unei voci clare, ferme, calme și a contactului din priviri;
- utilizarea unor gesturi care să sprijine afirmațiile verbale care să sprijine afirmațiile verbale;
- influențarea comportamentului elevului fără amenințări sau strigăte; a practicateghnica repetării (a repeta calm mesajul ori de câte ori elevul vrea să se certe) mai degrabă decât să se ajungă la confruntare.

Profesorul pozitiv este mai eficient decât unul ostil: ostilitatea și slăbiciunea profesorului produc confuzie și traume psihice în rândul elevilor. Acesta este capabil să mențină un climat pozitiv, plin de grijă și eficient în sala de clasă – un climat securizant asigură o învățare eficientă. În conformitate cu modelul Canter, climatul pozitiv, perceput ca un climat sigur și eficient este asigurat cel mai bine de utilizarea disciplinei pozitive.

Disciplina pozitivă cuprinde cinci pași:

1. *Recunoaște și îndepărtează blocajele* din calea disciplinei pozitive. Cele mai multe blocaje se referă la așteptările negative în raport cu elevii: din cauza sănătății precare, a căminului, a tipului de personalitate sau a mediului deficitar profesorul se așteaptă ca ei să greșească.

Cu probleme sau fără, nici unui elev nu ar trebui să i se permită să se poarte într-o manieră auto-distructivă sau ne socotească drepturile colegilor sau ale profesorului. Profesorul trebuie să plece de la premisa că poate influența de o manieră pozitivă comportamentul elevilor în sala de clasă, indiferent de problemele acestora.

Pentru a obține aceste rezultate, profesorul va avea în vedere:

- toți elevii au nevoie să cunoască care sunt limitele rolului, iar profesorul are dretul să le fixeze; profesorii eficienți sunt aceia care au așteptări înalte, fixează standarde înalte și- i ajută pe elevi să le atingă;

- profesorul are dreptul de a cere și de a primi ajutorul părinților, al directorilor și al colegilor;
- nu toți elevii pot fi tratați la fel; unii ar putea avea nevoie de programe speciale privind disciplina, de programe axate pe tehnicile modificărilor de comportament etc., înainte de a se situa la nivelul standardelor așteptate.

2. Exersează utilizarea stilurilor pozitive de răspuns. Modelul Canter diferențiază trei stiluri de răspuns: pasiv, ostil și pozitiv.

Profesorii pasivi nu-i copleșesc pe elevi cu cerințe, dar eșuează în a stabili standarde clare de comportament; și chiar dacă reușesc acest lucru, nu vor putea adăuga expresiilor verbale acțiunile adecvate, ei nu se implică.

Profesorii ostili utilizează o abordare caracterizată de ton iritat, amenințări și sarcasm. Atât profesorii pasivi, cât și aceia ostili încalcă drepturile elevilor, drepturi care au fost amintite mai înainte.

Profesorii pozitivi își fac cunoscute în mod limpede așteptările atât față de elevi, cât și față de părinți sau administratori; ei insistă în mod calm ca elevii să le accepte așteptările și-și dubleză imperativele prin acțiuni adecvate. Dacă elevii aleg orientările profesorului, vor primi recompense, iar dacă aleg să se comporte într-o manieră inacceptabilă, vor suporta consecințele firești ale acțiunilor lor.

3. A fixa limite. Indiferent de activitate, pentru a fi pozitiv, profesorul trebuie să știe care sunt comportamentele pe care le așteaptă din partea elevilor; cu alte cuvinte el trebuie să gândească în termeni a ceea ce așteaptă din partea elevilor: a nu țipa, a începe temele la timp, a asculta când vorbește altcineva etc.

De aceea la începutul activităților profesorul va specifica acele comportamente considerate dezirabile. De pildă, „fii drăguț” și „muncește din greu” nu sunt enunțuri suficient de specifice; așteptările ar trebui să fie atât de limpede, încât orice elev să fie în stare să comunice unui nou venit care sunt exigențele cărora trebuie să le facă față.

Profesorul trebuie să se asigure că frecvența laudelor este mai mare decât frecvența intervențiilor care sunt consecința comportamentelor indezirabile; răspunsurile acestuia trebuie să fie adecvate: pentru cei mai mulți elevi mesajul verbal este suficient, dar sunt situații care reclamă recompense materiale sau privilegii speciale pentru a motiva în continuare comportamentul dezirabil.

De obicei elevii de gimnaziu nu agreează să fie singularizați prin laude: pentru ei profesorul va utiliza modalități mai adecvate – comentarii pe lucrări laude între patru ochi etc.

Profesorul nu poate ignora comportamentul inadecvat; el trebuie să intervină pentru stoparea acestuia, reamintind ferm care sunt așteptările în raport cu modul de a fi al elevilor în sala de clasă; contactul din priviri este esențial pentru ca mesajul să aibă un impact deplin. Utilizarea numelui este eficientă mai ales dacă mesajul este adresat unui elev din celalt colț al clasei. Întreruperea elevului este eficientă, mai ales atunci când acesta se tot scuză, se tot ceartă etc.; profesorul trebuie să rămână calm și să-l determine pe acesta să revină la poziția inițială. Insistența profesorului binevenită dacă elevul refuză să asculte, persistă să răspundă într-un mod inadecvat, refuză să-și asume responsabilitatea pentru propriul comportament; intervențiile sale vor fi precedate de „dar nu aceasta este problema...”, sau „înțeleg acest lucru dar ...”. Întreruperile pot fi permise cam de trei ori, urmând ca după aceea, dacă mai este cazul, elevul să suporte consecințele comportamentului său.

4. A învăța să respecte limitele. Limitele sunt cerințe pozitive impuse elevilor. Profesorul trebuie să acționeze în mod adecvat atunci când aceștia *fie refuză să răspundă* cererilor, *fie acționează în concordanță* cu acestea, fiecare răspuns fiind urmat de consecințe; în primul caz vor fi invocate consecințele naturale ale unor răspunsuri inacceptabile, iar în al doilea caz consecințele naturale ar trebui trecute sub tăcere. Rolul profesorului este de a stabili consecințele în avans, de a face promisiuni și nu de a profera amenințări.

5. Implementarea unui sistem de aserțiuni pozitive. Multe dintre elementele discutate anterior sunt negative – reguli și limite; dar aceasta numai o latură a domeniului disciplinei, cealaltă fiind pozitivă și manifestându-se din atenția sistematică acordată elevilor care se poartă în mod adecvat. Dintre consecințele pozitive care joacă un rol semnificativ în motivarea acestora amintim:

- atenția personală din partea profesorului – răspunsul la salut, scurte discuții, cuvinte de încurajare, înțelegere, zâmbete, contacte prietenoase din priviri etc;
- scrisori/telefoane pozitive la părinți;
- evidențieri speciale – comentarii pe lucrări până la diplome;
- privilegii speciale – cinci minute în plus pentru activitate dorită de întreaga clasă, libertatea de a alege un prieten pentru respectiva activitate etc;
- premii materiale – postere, creioane, popcorn etc;
- premii acordate în colaborare cu părinții – mai mult timp pentru tv, bilete pentru un concert sau meci etc,
- premii de grup – mai mult timp pentru activitatea preferată etc.

Rezumând, modelul Canter pune accentul pe:

- formularea de reguli și așteptări clare;
- aplicarea consecințelor pozitive dacă elevul răspunde așteptărilor profesorului, dar și a celor negative dacă acestea sunt ignorate;
- profesorul trebuie să fie mai degrabă pozitiv decât pasiv sau ostil.